

Відгук
офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Сорочан Тамари Михайлівни
на дисертацію Гош Вікторії Євгеніївни
«Проблеми внутрішньошкільного контролю
у вітчизняній педагогіці в другій половині XX – початок XXI століття»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Актуальність теми дослідження Вікторії Євгеніївни Гош зумовлюється необхідністю оновлення розуміння та здійснення функції контролю в умовах демократизації управління освітою та подолання стереотипів командно-адміністративної системи. У цілому можна констатувати недостатню розробленість теоретичних засад і практичних методів внутрішньошкільного контролю в сучасному освітньому менеджменті. Зокрема, підкреслимо, що лише невелика частка дисертаційних робіт, статей, посібників, інших друкованих джерел віддзеркалює цю багатогранну проблему. У такому аспекті відзначаємо, що рецензована дисертація є актуальною і продовжує напрям досліджень з управління навчальними закладами різних типів, що проводяться під науковим керівництвом професора Є.М. Хрикова.

Обрана тема затверджена у встановленому порядку, вона відповідає тематичному плану науково-дослідної роботи кафедри, де виконувалось дослідження.

Логіка розкриття теми дослідження визначена його метою та завданнями. Вона полягає в тому, що автор спочатку визначає рівні методології та вихідні принципи дослідження історичного аспекту проблеми внутрішньошкільного контролю, а потім на цих засадах розробляє оригінальну технологію поєднання кількісних і якісних методів аналізу першоджерел, яку реалізовує поетапно.

Так, на першому етапі здійснено наукометричний аналіз назв публікацій і дисертацій з обраної проблеми, результати якого узагальнено у вигляді сукупності термінів, використаних науковцями і педагогами-

практиками. Другий етап був присвячений аналізу спрямованості пошуків українських педагогів, зокрема, виокремленню груп наукових розвідок, близьких за тематикою, підрахуванню частки досліджень певної тематики, виявленню зв'язків усередині груп та між групами. На завершальному етапі здійснено якісний аналіз змісту наукових праць. Зауважимо, що представлену технологію аналізу першоджерел ми вважаємо окремим здобутком, який доцільно зазначити у науковій новизні дослідження.

Важливо, що дисертантка приділяє належну увагу основному поняттю дослідження – визначенню сутності внутрішньошкільного контролю у ретроспективі, показує вплив панівних ідей суспільного розвитку на теорію та практику управління освітою. Вона доходить висновку, що сучасне тлумачення внутрішньошкільного контролю враховує три провідні аспекти: виявлення відхилень фактичних результатів управління від передбачених, з'ясування причин розходження мети та результатів управління, визначення змісту коригувальної діяльності щодо зведення до мінімуму наявних відхилень. Слушно підкреслюється, що зміст внутрішньошкільного контролю визначає мета управління.

Рецензована робота вирізняється глибиною розуміння автором тенденцій розвитку внутрішньошкільного контролю як функції управління. Так, дослідниця аргументовано представляє зміну акцентів у процесі контролю на використання більш демократичних і гуманістичних методів, на врахування тенденцій менеджменту освіти, на перенос уваги з учителя як об'єкта контролю на результати навчально-виховного процесу, на досягнення випереджувального ефекту контролю.

Належного науково-теоретичного обґрунтування в дисертаційному дослідженні набуло виокремлення періодів змін у розумінні сутності, значення, методів внутрішньошкільного контролю.

Автор наголошує, що аналіз семантичного спектра назв і спрямованості більш ніж 200 публікацій і дисертацій засвідчив взаємозв'язок розвитку загальної теорії управління та внутрішньошкільного контролю. Проведений

історико-теоретичний аналіз дозволив дисертантці виділити три періоди становлення уявлень і застосування в практиці внутрішньошкільного контролю як функції управління, а саме: період зародження авторитарної парадигми внутрішньошкільного контролю (50-60-ті роки XX ст.); період завершення формування авторитарної парадигми внутрішньошкільного контролю (70-80-ті роки); період перегляду сутності та теоретико-методологічних засад внутрішньошкільного контролю (90-ті роки – початок XXI ст). Запропонована періодизація розглядається як основа для виявлення загальних закономірностей внутрішньошкільного контролю.

Результатом теоретичних узагальнень стало представлення автором характеристики особливостей внутрішньошкільного контролю на кожному етапі.

Позитивно оцінюємо достатній обсяг теоретичних джерел і фактичного матеріалу, які були покладені в основу дослідження, а також комплекс методів, який забезпечив обґрунтованість висновків.

Таким чином, вивчення дисертації дало підстави для висновку, що завдання наукового пошуку виконані. Обрані методи відповідають меті та завданням дослідження. Структура дисертації розкриває логіку дослідження, відображає етапи реалізації його завдань.

Дисертаційні матеріали свідчать про наукову новизну, теоретичне й практичне значення одержаних результатів. Достатня кількість публікацій відбиває основні положення дослідження. Автореферат відповідає змісту дисертації.

Загальний висновок: дисертаційна робота Гош Вікторії Євгеніївни «Проблема внутрішньошкільного контролю у вітчизняній педагогіці в другій половині XX – початок XXI століття» є завершеною самостійною працею, в якій здобуті нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують актуальні проблеми управління загальноосвітнім навчальним закладом. Отримані результати можна використовувати в підготовці магістрів з управління навчальними закладами, на курсах підвищення

кваліфікації.

Завершуючи цілком позитивну оцінку дисертаційного дослідження, висловимо деякі зауваження.

1. У змісті дисертації, науковому апараті та в тексті роботи автор неодноразово згадує «теорію внутрішньошкільного контролю», в той же час у темі визначає це як проблему. Вважаємо, що теорії внутрішньошкільного контролю наразі не створено, можна лише говорити про певну сукупність знань, узагальнення щодо дослідження цієї проблеми.

2. Потребує уточнення предмет дослідження – які саме теоретичні засади розвитку внутрішньошкільного контролю має на увазі автор і в чому полягає розвиток цих засад. Це дозволить уточнити новизну дослідження, яка віддзеркалює лише створену автором періодизацію, а заявлені загальні тенденції, особливості та перспективи розвитку теорії внутрішньошкільного контролю не конкретизує.

3. Вважаємо, що недостатньо уваги приділено аналізу практики внутрішньошкільного контролю за сучасними джерелами методичного характеру. Недостатньо опрацьовано вагомий доробок керівників-практиків, які вже на третьому етапі відповідно до поданої класифікації знаходять оригінальні, демократичні методи внутрішньошкільного контролю і надають йому інноваційного спрямування.

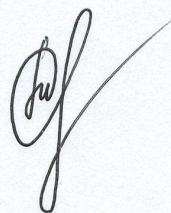
4. Потребує додаткових пояснень проведення анкетування вчителів щодо внутрішньошкільного контролю. На наш погляд, запитання анкети поставлені занадто прямолінійно, не перевірені на валідність, об'єктивність відповідей не підтверджується експертною оцінкою, отримані дані не опрацьовані за допомогою методів математичної статистики.

5. Серед нових тенденцій внутрішньошкільного контролю автор зазначає такі методи, як моніторинг, аудит, проте не розкриває їхнього розуміння і значення. Доцільно було б висловити власне бачення і ставлення стосовно їх співвідношення з основним поняттям дослідження.

Зауваження не впливають на позитивну оцінку проведеного

дослідження. Загальний висновок: актуальність теми дослідження, належний науково-теоретичний рівень, аргументованість отриманих результатів і висновків, ступінь наукової новизни, практична значущість, стиль викладення матеріалу дають підстави стверджувати, що рецензована дисертаційна робота відповідає встановленим вимогам, а її автор Гош Вікторія Євгеніївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук, професор,
директор Центрального інституту
післядипломної педагогічної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»

Т.М. Сорочан

Підпис Т.М. Сорочан, засвідчую

